

EP Onsdagen den 3 augusti 1988



På en höjd väster om Signhilds kulle har det funnits en stor bygg-

nad som ingått i kungsgårdens byggnadskomplex. Huset, som har haft en bottenyta på 400 kvadratmeter, kan ha tjänat som manskapsförläggning.

Utgrävningarna är nu avslutade och det närmaste året ska ägnas åt att sammanställa de tusentals fynd som påträffats.

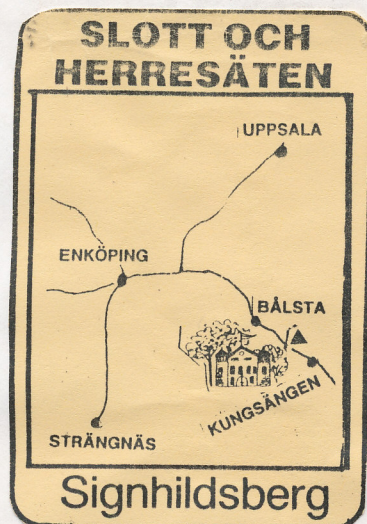
Signhildsberg återgår till att bli den undagömda herrgården, bortom allerna i sundet nedanför Håttunaviken, men med ett rikare förflutet.

Källor:

Svenska slott och herresäten, Uppland 1909.

Det hände i Upplands Bro, Börje Sandén

Susanne Hultström



Grevinnan Margareta von Essen bor idag ensam på Signhilds. Dottern Charlotte bor med sin man i huset bredvid och jordbruket.

Från hertig Erik till paret von Essen

Ur ägarelängden:

1300-talet Hertig Erik.

1500-talet Johan III.

1568 Genom förläning hertig Magnus av Sachsen och hertiginnan Sophia. Hertig Johan av Östergötland. Gustav II Adolf.

1627 Genom förläning Franz Bernhard von Thurn, g. m. Mag-

dalena von Hardeck. Deras son Henrick von Thurn, g. m. Margareta av Baden-Hochberg.

1653 Genom köp Magnus Gabriel De la Gardie, g. m. pfalzgrevinnan Maria Euphrosyne.

1667 Genom byte Sven Ribbing. Genom köp samma år Claes Rålamb, g. m. 1:o Anna

Stålarb, 2:o Anna Elisabeth Gyllenstierna.

1676 Hans son Åke Rålamb, g. m. 1:o Hedvig Eleonora Fleming, 2:o Anna Maria Clodt, 3:o Brita Ulfspärre.

1697 Genom köp Arwid Forssénwald, g. m. 2:o Anna Maria Köhnman.

1710 Hans änka Anna Maria Forssénwald, omgift med Göran Josua Törnqvist, adlad Adelcrantz.

1724 Genom köp Georg Henrik Wachschrager, g. m. Anna He-

dersköld.

1783 Genom köp Per Siöblad, g. m. Anna Charlotta Cronstedt. Genom köp Gustaf Lagerbielke.

1816 Genom köp Magnus Björnstierna, g. m. Elisabeth Charlotta von Stedingk.

1835 Genom köp Gustava Adelaide Schön, änka efter Niklas Schwan.

1847 Hennes måg Elias Lagerheim, g. m. Charlotta Adelaide Schwan.

1854 Genom köp Johan Kristoffer Linblad.

1870 Genom köp Hans Henrik von Essen, g. m. 1:o Ulrika Charlotta von Essen, 2:o Maria Johanna Gustava Anckarsvärd.

1872 Hans änka Maria Johanna Gustava von Essen.

1881 Föregående sterbhus.

1891 Genom inlösen Reinhold Henriksson von Essen, g. m. Wilmelmina Anna Charlotta Lewenhaupt.

1854 Deras son kammarherren greve Carl Henrik von Essen, m. grevinnan Gerda Anna Margareta Lewenhaupt.

HÄR GICK SIGNHILD I DÖDEN MED HABOR

Efter en smal allékantad grusväg bortom Aske slott, ligger Signhildsberg. Inga vägskyltar visar vägen till den undangömda herrgården nedanför Håtunaviken, snett emot Sigtuna.

Signhildsberg är omsusat av gamla götiska sagor som den tragiska berättelsen om Habor och Signhild. Sagan var så känd på forntiden och framförallt i den isländska litteraturen, att Snorre Sturlasson endast nämner den i förbigående i Ynglingasagan.

Habor var en norsk prins och Signhild en svensk prinsessa, dotter till kung Siwar. De lovade varandra evig trohet under Habors vistelse på den svenska kungagården. Men Signhilds bröder överföll och dödade Habors bröder och Habor dödade då Signhilds bröder som hämnd. Kungen blev vred och längtade efter hämnd och Habor flydde.

Men Habor längtade efter sin Signhild och lät håret växa, klädde ut sig till en kvinnlig krigare och begav sig till sin kära på kungagården. Habor upptäcktes snart av en av tärnorna och blev dömd till döden.

Vid galgen bad han bödeln att hänga upp hans kapp för han sa sig vilja se hur han tog sig ut som

död. Egentligen ville han se om Signhild skulle vara honom trogen.

Knappt hade kappan hängts upp i galgen så satte Signhild eld på huset och hängde sig själv i lågorna. Då förstod Habor att hon fullgjort sitt löfte att dö med honom och brast ut i en triumferande dödssång om deras gemensamma färd till Frejas sal.

I närheten av Signhildsberg har folkminnet bevarat namnet Signhildskulle och på andra sidan sundet Habors slätt. Den gamla sagan har sedan levt kvar genom att sjungas som visa.

Stekta ärtor

Gårdens anor går således tillbaka till tiden före Sigtunas grundande omkring år 1000 då den kallades Fornsigstuna.

1315 övertog hertig Erik en del av Fornsigstuna av sin far kung Birger Magnusson och gården förekommer också i Gustav Vasas skattelängder.

Friherre Claes Rålamb blev ägare år 1667 och det var hans son Åke som döpte om gården till Signhildsberg. Claes Rålamb, riksråd, landshövding och överståthållare i Stockholm, var en av stormaktens märkligaste kulturpersonligheter. Han var en av de främsta kännarna i lagkunskap och skrev en rad uppmärksammade böcker i

juridik. Han hade också ett imponerande bibliotek som omfattade det mesta av historiska skrifter.

Claes var också den förste svensk att beskriva kaffedrickandets konst och så här säger han om smaken: "Det är eljest illa smakande, lika vore det lagat av stekta ärtor".

Faderns historiska intresse gick i arv till sönerna och hans äldste son Åke samlade kunskap och publicerade den i något som man kan kalla vårt första uppslagsverk. "Adelig Öfning" kallade han de sex stora volymerna som idag finns bevarade på riksmuséet.

Det var genom historiska studier som Åke döpte om gården från Fornsigstuna till Signhildsberg och Åke lät också göra gården till ett säteri. Gården bestod då av ett rött enplans timmerhus med röda flyglar ner mot sjön. På 1740-talet byggdes övervåningen och väggarna rappades gula och fick den fasad huset har än idag.

Signhildsberg har efter Rålamb sedan haft många ägare och 1870 köptes gården av majoren friherre Hans Henrik von Essen. Sedan dess har Signhildsberg gått i arv och idag är det Margareta von Essen som lever på gården. Hon hette som flicka Gerda Anna Margareta Lewenhaupt och bodde på granngodset Aske innan hon gifte sig

med sin kusin, greve Carl Henrik von Essen, som nu är död. Paret fick fem barn och dottern Charlotte bor med sin man i ett av gårdens hus och sköter jordbruket.

Margareta har aldrig yrkesarbetat utan har skött barn och gården och idag sköter hon själv huset.

- Det är stor skillnad från förr, berättar Margareta.

- Min svärmor hade flera tjänstefolk som skötte huset men jag syr och lagar kläder, lagar mat och tar hand om frukt och bär själv.

- Jordbruket skiljer sig också från förr, berättar Charlotte.

- När jag var barn bodde det arbetare i alla hus runt om gården och de arbetade med jordbruket, men idag sköter jag och min man det själva med maskiner.

Charlotte är den sista generationen som är född på slottet.

- Det var aldrig ensamt för det var fullt med barn i alla husen runt omkring, då är det mer tomt idag för mina barn, säger Charlotte.

- Däremot är det långt till skolor, jag själv fick bo inackorderad i Sigtuna.

- Men det är underbart att bo så här, tycker Margareta.

- Man rör sig själv och det är vacker natur. När jag kommer till Stockholm så tänker jag att så här kan det inte ha varit meningen att vi skulle leva. Folk rusar runt och ser ledsna ut.

- Vi lever närmare naturen och det känns riktigt och vilsamt, fyller Charlotte i, som faktiskt jobbar en

del i Stockholm eftersom hon har ett konstgalleri.

Lugna spöken

Huset har inte förändrats mycket sedan Margareta flyttade hit.

- Vi har gjort om en del av skapsrummen till sovrum, men närs är inredningen i stort sett samma.

Huset är fullt med gamla målningar och på väggarna hänger raden av tavlor. Flera fina handmålad kakelugn finns också och Margareta berättar att de byggdes av kakelugnstillverkare i Sigtuna 1700-talet och att många liknande kakelugnar finns i trakten.

Men några spöken har funnits på Signhildsberg.

- Det är ju egentligen många

med tanke på alla historiska berättelser om Signhildsberg och Fornsigstuna skattar Margareta.

- De har väl fått en värdegravning, för är de nöjda så tar de ju inte spöka.

Inte långt från Margareta ligger ett stort gravfält, men "den gamla kenen" har hållit sig lugna och är snarare kungsgården som blickpunkten för de utgrävningar som skett vid Signhildsberg.

Några veckor varje sommar anordnas kungsborgar under ledning av David Damell, chef för Riksantikvarieämbetets undersökningsstation, gjort utgrävningar runt om Signhilds kulle, några hundra meter från Margareta.

- Det har varit intressant att se på gravningarna och vi har inte blivit störda av att mycket för varit här, säger Margareta.

Det finns nu belegg för att Signhildsberg varit bebodd från funnits en kungsborg av storskalig omfattning och i bottenpartiet av högen Signhilds kulle har man gjort fosfatprov som visar en hög aktivitet från år 0. Men signifikant hetsperiod hade Fornsigstuna 800- och 900-talen, innan Fornsigstuna lämnades att växa i 1000-talet.

SIGNHILDSBERG (EP)

Vid Signhilds kulle, där prinsessan Signhild hängde sig i eldslågorna av trohet till sin älskade Habor, har mänsklig aktivitet påvisats från år 0. Här låg också en mäktig kungsborg och här bodde riksrådet som liknade kaffe vid en dryck gjord på stekta

ärter och hans son som efter historiska studier döpte om Fornsigtuna till Signhildsberg.

På det sägenomspunna Signhildsberg bor idag grevinnan Margareta von Essen.

